

ІМПАКТ-ОРІЄНТОВАНА МОДЕЛЬ ОЦІНКИ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ СПРОМОЖНОСТІ ПРАВНИЧИХ ШКІЛ: АДАПТАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ АТЕСТАЦІЇ

Тертишник Володимир Митрофанович

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри правоохоронної діяльності,
Університет митної справи та фінансів
м. Дніпро, Україна*

Батраченко Тетяна Сергіївна

*кандидат юридичних наук, доцент,
завідувачка кафедри правоохоронної діяльності,
Університет митної справи та фінансів
м. Дніпро, Україна*

У сучасній глобалізованій академічній екосистемі правнича наука дедалі більше розглядається не лише крізь призму традиційних бібліометричних індикаторів, а насамперед як інструмент формування нормативного порядку, удосконалення судової практики та продукування суспільно значущих трансформацій. У країнах зі зрілою системою університетських досліджень – таких як Велика Британія чи Австралія – акцент постійно зміщується з кількісного підрахунку публікацій до якісного вимірювання їхнього реального впливу, що фіксується через impact case studies та стратегічно інтегрується у державні механізми фінансування науки [1; 2]. В Україні оновлення методології державної атестації закладів вищої освіти, закладене наказом МОН № 1485 від 21 жовтня 2024 р., створює вікно можливостей для переосмислення ролі правничих шкіл як рушіїв правових реформ і гарантів юридичної доброчесності [3]. Саме тому адаптація міжнародних моделей impact-орієнтованого оцінювання постає не технічною інновацією, а стратегічною необхідністю, покликаною забезпечити конкурентоспроможність української правничої науки, підвищити прозорість атестаційних процедур і гармонізувати національну систему з європейським дослідницьким простором. З огляду на це у пропонованому дослідженні формулюється концептуальна рамка інтеграції якісних та кількісних показників оцінки наукової діяльності правничих шкіл, окреслюються існуючі виклики її впровадження та пропонуються інструментальні шляхи трансформації вітчизняної моделі атестації, зорієнтованої на суспільно-правовий вплив результатів юридичних досліджень.

На підставі аналізу регуляторного середовища, методичних підходів та метричних індикаторів британської системи Research Excellence Framework (REF-2021) й австралійської Excellence in Research for Australia (ERA-2023) а також співвідношення їх із положеннями наказу МОН № 1485 від 21 жовтня 2024 р. «Про затвердження Методики оцінювання ефективності наукової (науково-технічної) діяльності», вважаємо, що запозичення найкращих практик обох систем потребує корекції вагових коефіцієнтів на користь якісного блоку «соціально-правовий вплив», частка якого була би ефективною у трирівневій impact-орієнтованій моделі правової оцінки [1; 2].

Відтак, на рівні державної політики у сфері правничої освіти варто було б запровадити національну цифрову підсистему на кшталт *Legal Impact Tracker*, інтегровану з Єдиним державним реєстром нормативно-правових актів, Єдиним державним реєстром судових рішень та відкритими базами парламентських матеріалів; таким чином буде забезпечено автоматизоване відстеження й верифікацію впливу наукових публікацій правничих шкіл на нормотворчу й правозастосовчу практику, що, у свою чергу, підвищить об'єктивність та прозорість процедури державної атестації їхньої наукової діяльності [3; 4]. Нормативне закріплення запропонованої трирівневої моделі разом із впровадженням ІТ як офіційної підсистеми державної атестації дозволить забезпечити збалансоване, прозоре й об'єктивне оцінювання наукової спроможності правничих шкіл, сприятиме їхній інтеграції у міжнародний дослідницький простір та посилить вплив української правової науки на розвиток законодавства й правозастосовної практики.

Нами було проаналізовано нормативно-метричні засади оцінювання наукової діяльності правничих шкіл у Великій Британії та Австралії й сформовано трирівневу impact-орієнтовану модель, адаптовану до вимог української державної атестації [1; 2]. Таким чином, запропонована модель як індикатора конкурентоспроможності й соціально-правового впливу досліджень, а також засвідчено її здатність стимулювати інтеграцію молодих учених у грантові проекти.

Вважаємо за доцільне, масштабувати тестування *Legal Impact Tracker* на вибірку всіх правничих шкіл України з подальшим порівнянням різних наукових напрямів і часових зрізів для підвищення репрезентативності; по-друге, удосконалити алгоритмічний модуль шляхом інтеграції багатомовних LLM-класифікаторів, що дасть змогу відстежувати вплив українських публікацій у зарубіжних юрисдикціях; по-третє, розробити правову рамку офіційного запровадження національної підсистеми типу *Legal Impact Tracker* у державну інформаційну систему «Наука в університетах» із чіткою регламентацією статусу *Research Impact Officer* і процедур верифікації даних [3; 4]; по-четверте, здійснити економіко-правовий аналіз витрат і вигод запровадження такої підсистеми, аби обґрунтувати її фінансування за

рахунок комбінованих джерел (державні кошти, рамкові програми Horizon Europe, спеціальний фонд ЗВО); по-п'яте, при будь-яких реформах освіти дотримуватись принципів верховенства права, людяності, людиноцентризму взагалі та студентоцентризму, зокрема, недопустимості звуження існуючих прав і свобод людини, [5] що дозволить забезпечувати правильну стратегію та уникати можливих правничих колізій. Таким чином, подальші розвідки мають на меті не лише поглибити емпіричну базу, а й перетворити запропоновану модель на універсальний інструмент стратегічного управління наукою у сфері права.

Література:

1. Research Excellence Framework 2021: Results and Analyses. London: REF, 2022.
2. Australian Research Council. Excellence in Research for Australia 2023 National Report. Canberra, 2024.
3. Методика оцінювання ефективності наукової (науково-технічної) діяльності наукових установ та закладів вищої освіти в частині провадження такими закладами наукової (науково-технічної) діяльності за окремими науковими напрямками під час проведення державної атестації. Затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України № 1485 від 21 жовтня 2024 р. *Офіційний вісник України* від 17.12.2024– 2024 р., № 106, стаття 6760, код акта 128702/2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1743-24#n20>
4. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність»: Відомості Верховної Ради України. 2016. № 3. Ст. 25. Із змінами, внесеними згідно із Законами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>
5. Тertiшник В. Конституція України. Науково-практичний коментар. Вид. 3-тє, доповн. і перероб. Київ: Алерта, 2024. 486 с. ISBN 978-617-566-844-3